

COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

VIIES OSAKOND

OTSUS

kaebus nr 21703/05

M.V. *versus* Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond), olles 7. oktoobril 2008 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

Karel Jungwiert, *esimees*,

Rait Maruste,

Renate Jaeger,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefevre,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Zdravka Kalaydjieva, *kohtunikud*,

ja Claudia Westerdiek, *seksiooni sekretär*,

võttes arvesse eespool nimetatud kaebust, mis esitati 3. juunil 2005;

arvestades kohtuvälise kokkuleppe ametlikku ühisdeklaratsiooni;

olles pidanud nõu, on teinud järgmise otsuse.

ASJAOLUD

Kaebaja M.V. on Eesti kodanik, sündinud 1948. aastal ja elab Tartus. Kaebajat esindasid kohtus Tallinnas tegutsev jurist E. Pilt ning Budapestis tegutsevad juristid O. Lewis, B. Bukovska ja Y. Marchenko. Eesti valitsust („valitsus”) esindas M. Hion, Välisministeeriumi juriidilise osakonna inimõiguste büroo direktor.

Kohtuasja olud

Poolte esitatud kohtuasja olud võib kokku võtta järgmiselt.

2003. aastal esitas kaebaja poeg I.V. Tartu Maakohtule avalduse, paludes kaebaja teovõime piiramist ning eestkostja määramist kaebaja vaimse seisundi tõttu.

16. oktoobril 2003 toimus maakohtus asja arutamine ilma kaebaja kohalolekuta. I.V. muutis oma avaldust, paludes kaebaja suunamist erihooldekodusse, kuna kaebaja kujutas

endast ohtu ümbritsevatele inimestele.

2003. aasta 27. oktoobri otsusega määras maakohus I.V. kaebaja eestkostjaks ja keelas kaebajal ilma I.V. nõusolekuta tehinguid teha. Kohus otsustas ka saata kaebaja ilma tema nõusolekuta üheks aastaks hoolekandeesutusse tugevdatud järelevalvega osakonda. Kohus andis korralduse viia otsus kohe täide, kuna kaebaja kujutas endast ohtu oma perekonna liikmetele.

13. mail 2004. aastal paigutati kaebaja sunniviisiliselt Kernu hooldekodusse.

25. maist kuni 4. juunini 2004 viibis kaebaja psühhiaatrikliinikus. Tal diagnoositi paranoidne skisofreenia ja ta sai ravi, mis jätkus pärast kliinikust väljakirjutamist.

5. augustil 2004 esitas kaebaja Eesti Patsientide Esindusühingu juristi E. Pildi abil Riigikohtule kohtuvea parandamise avalduse.

2004. aasta 14. detsembri otsusega tühistas Riigikohus maakohu otsuse ja saatis asja tagasi samasse kohtusse. Riigikohus leidis, et kaebaja oleks pidanud olema menetlusse kaasatud, kui ta vaimne seisnud oleks seda lubanud; ekspert oleks pidanud kaebaja isiklikult läbi vaatama ning kaebajale oleks pidanud andma õigusabi, vajaduse korral tasuta.

Hoolimata Riigikohtu otsusest jäi kaebaja hoolekandeesutusse, kuna tal ei olnud raha ega kohta, kuhu minna.

7. veebruaril 2005 saadeti kaebaja menetluse uuendanud maakohu korraldusel hoolekandeesutusest Tartu psühhiaatriaiglasse tema vaimse seisundi väljaselgitamiseks. 29. märtsil 2005 kirjutati kaebaja haiglast välja.

2005. aasta 23. mai otsusega jättis maakohus rahuldamata I.V. avalduse kaebajale eestkoste määramiseks.

Pärast seda taotles kaebaja edutult Rahandusministeeriumilt hüvitist ebaseadusliku vabaduse võtmise eest. Seejärel esitas kaebaja kaebuse Tallinna Halduskohtule. 23. novembril 2006 mõistis kohus talle välja 168 210 Eesti krooni (umbes 10 750 eurot).

20. juunil 2007 tühistas Tallinna Ringkonnakohus halduskohtu otsuse ja saatis asja esimese astme kohtule uuesti läbivaatamiseks.

15. novembril 2007 rahuldab halduskohus kaebaja taotluse kohtumenetluse peatamiseks, kuna Justiitsministeeriumis oli ettevalmistamisel seadusemuudatus, mis käsitles hoolekandeesutusse paigutatud isikule alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamist.

KAEBUSED

1. Kaebaja esitas konventsiooni artikli 5 lõikele 1 tuginedes järgmised kaebused:

a) tema sundravi otsus oli tehtud ilma uuringuta, kas tema psüühikahäire oli sellist tüüpi või sellise raskustega, mis oleks õigustanud sundravi;

b) Eesti õigusaktides ei olnud piisavalt selgelt reguleeritud, millistel juhtudel võib kinni pidada vaimuhaigeid inimesi;

c) otsust kaebaja kinnipidamise kohta ei tehtud seadusega ettenähtud korras;

d) selle kohtuotsuse täitmisel, millega talt vabadus võeti, ei järgitud asjakohaseid menetlusnorme.

e) tema kinnipidamiskohas, Kernu hooldekodus puudus vajalik ravikeskkond ning kinnipidamistingimused ei sobinud psüühikahäiretega patsientidele.

2. Lisaks kaebas ta artikli 5 lõikele 2 tuginedes, et teda ei informeeritud tema kinnipidamise põhjustest.

3. Ta väitis, et ta ei saanud pöörduda kohtusse, et selgitada välja, kas tema kinnipidamine oli seaduslik. Seetõttu oli rikutud artikli 5 lõiget 4.

4. Kaebaja väitis, et Eesti õigus ei näinud ette võimalust määrata hüvitist isikule, kes oli olnud artikli 5 rikkumise ohver hoolekandeesutuses. Seega oli rikutud tema artikli 5 lõikega 5 tagatud õigusi.

5. Ta kaebas, et tal ei olnud võimalust vaidlustada oma kinnipidamist riigisisesele ja saada asjakohast abi, millega rikuti artiklit 13.

6. Lõpuks kaebas ta, et tal keelati palgata advokaati ning esitada kohtule avaldusi oma kinnipidamise ja teiste konventsiooniga kaitstud õiguste kohta, sest ta oli eestkosteval. Seega oli teda diskrimineeritud tema õigusliku seisundi alusel ning vastavalt rikuti artiklit 14 koostoimes artikli 5 lõigetega 1, 2 ja 4 ning artikliga 13.

ÕIGUSKÜSIMUSED

11. juulil 2008 allkirjastasid valitsus ja kaebaja esindaja järgmise ühisdeklaratsiooni:

„Eesti valitsus („valitsus”) ja kaebaja on nüüd sõlminud järgmise sõbraliku kokkuleppe, mis põhineb Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 37 lõikes 1 ja EIÕK reglemendi 62. reegli punktis 3 määratletud inimõiguste austamisel, et lõpetada asja menetlemine Euroopa Inimõiguste Kohtus.

Justiitsministeerium valmistab praegu ette asjakohaste seaduste muudatusi, et muuta hoolekandeesutusse ebaseadusliku paigutamise eest makstavat kahjutasu käsitlevaid õigusakte eesmärgiga näha ette selged sätted hüvitise saamise õiguse kohta mis tahes isikuvabaduse ja turvalisuse õiguste rikkumise eest.

Riik maksab kaebajale 5500 eurot (viis tuhat viissada eurot). Nimetatud summa, mis makstakse varalise ja mittevaralise kahju ning kulude eest, arvestatakse ümber maksmispäeval kehtiva vahetuskursi alusel ning on maksuvaba. See summa makstakse otse kaebaja määratud pangakontole kolme kuu jooksul kohtu otsuse teatavakstegevemise päevast arvates kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 37 lõikega 1. Eespool nimetatud kolmekuulise tähtaja lõpu ja tasumise vahelise aja eest tuleb maksta viivist eespool nimetatud summalt määrata järgi, mis vastab Euroopa Keskpanka laenuintressi piirmääradele, suurendatuna kolme protsendi võrra.

Riik ja kaebaja teatavad, et nimetatud makse on kohtuasja lõplik lahendus ning et kaebaja loobub kõigist edasistest nõuetest Eesti riigi vastu seoses käesoleva kaebuse aluseks olnud asjaoludega.

Riik ja kaebaja paluvad Euroopa Inimõiguste Kohtul asi kohtuasjade menetlusnimistust kustutada Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 39 kohaselt.”

EIÕK võtab arvesse poolte sõbralikule kokkuleppele jõudmise. EIÕK on veendunud, et kokkulepe põhineb inimõiguste austamisel, nagu need on määratletud konventsioonis ja selle protokollides, ega leia ühtegi avaliku huviga seotud põhjust, millega õigustada kaebuse läbivaatamise jätkamist (artikli 37 lõige 1 konventsiooni lõpuosas). Eespool toodud arvestades on kohane asi menetlusnimistust kustutada.

Sellest lähtuvalt kohus ühehäälselt:

otsustab kaebuse menetlusnimistust kustutada.

Claudia Westerdiek
sekretär

Karel Jungwiert
esimees